
PRIKAZ

DRUGA KONFERENCIJA O TIPOLOGIJI TONA I INTONACIJE (TIE2)
Berlin, Njemačka, od 7. do 9. rujna 2006. godine

Elenmari Pletikos i Jelena Vlašić
Filozofski fakultet, Zagreb
Hrvatska

Od 7. do 9. rujna 2006. godine u Berlinu je održana *Druga konferencija o tipologiji tona i intonacije* (Second TIE Conference on the Typology of Tone and Intonation – TIE2). Prva je konferencija održana 2004. godine u Santoriniju, u Grčkoj, kao završni događaj trogodišnjeg međunarodnog znanstvenog programa *Ton i intonacija u Europi* (Tone and Intonation in Europe – TIE), koji je osnovala zaklada European Science Foundation. Ostale informacije o prvoj konferenciji, kao i objavljeni radovi nalaze se na internetskoj stranici: <http://www.let.kun.nl/tie/defaultcon.htm>. Premda je projekt završen, znanstvenici koji su u njemu sudjelovali odlučili su nastaviti surađivati. Program je zadržao naziv *Ton i intonacija u Europi*, a članovi počasnog odbora su Sonia Frota, Carlos Gussenhoven, Norval Smith, Tomas Riad, Laura Downing i Caroline Féry. Cilj je ovog programa poticanje i koordinacija istraživanja gramatičke uloge tona i intonacije u raznim jezicima svijeta, a zadaća je počasnog odbora svake druge godine odabrati organizacijski odbor i mjesto u Europi gdje će se održati konferencija s temom fonologija i fonetika prozodije riječi i rečenice.

Za organizaciju ove druge konferencije o tonu i intonaciji zaslužni su Caroline Féry, Laura Downing, Christine Zerbian i Frank Kügler. Suorganizatori su bili Centar za opće jezikoslovlje u Berlinu (Zentrum für Allgemeine Sprachwissenschaft – ZAS, Project P7), u čijim je prostorima konferencija održana, i Univerzitet u Potsdamu (Sonderforschungsbereich – SFB 632, Project D2).

Na konferenciji je predstavljeno 27 radova, a sudjelovalo je oko 60 znanstvenika s 22 sveučilišta (15 europskih i 7 izvan europskih). Opće teme bile su dijakronija tonskih sustava i tonogeneza, odnos tona i informacijske strukture, tonsko pridruživanje (*tonal association*), tonska usklađenost (*tone alignment*) te interakcija tona i segmentalnih obilježja. Program se sastojao od šest pozvanih predavanja (u trajanju 60 minuta), 12 usmenih izlaganja (u trajanju 40 minuta) i devet posterskih izlaganja (dvije sesije po 90 minuta). Pozvani predavači bili su Tomas Riad, Martine Grice, Carlos Gussenhoven, Pilar Prieto, Annie Rialland, Yi Xu.

Tomas Riad (Department of Scandinavian languages, Stockholm University) u predavanju pod nazivom "Tonogenesis and dialect geography in

Scandinavia" govorio je o proučavanju akcenta 2 (koji se u odnosu na akcent 1 smatra obilježenim) u raznim skandinavskim dijalektima. Skandinavski se dijalekti prema fonetskom ostvarenju akcenta 2 dijele u dvije skupine: periferni dijalekti, u kojima se akcent 2 realizira s jednim tonskim vrhom, i centralni dijalekti, u kojima se akcent 2 ostvaruje s dva tonska vrha. U dijakronijskim istraživanjima postoje dvije dijametralno suprotne hipoteze o tonogenezi, od kojih jedna smatra da je ostvarenje akcenta 2 s dva tonska vrha ishodišno i starije, a druga smatra da je ishodišno ostvarenje akcenta 2 s jednim tonskim vrhom.

Martine Grice (Universitat Koln) u predavanju naslovljenom "Tonal association" preispitivala je pridruživanje tona fraznog akcenta slogu nukleusa, zbog kojeg nastaje dvovisinski nukleusni akcent. Grice ispituje i distribuciju nukleusnih akcenata s komponentom silaznog visokog tona !H*, tvrdeći da je silaznost (*downstep*) samo intonacijska komponenta koja ne tvori novi tip visinskog naglaska. Grice također smatra da tri različita fonološka opisa visokog početnog tona i visokog nukleusnog tona sa završnom silaznošću – H* !H*, H + !H* i %H !H* – opisuju istu kategoriju akcenatskog tipa.

Annie Rialland (Laboratoire de Phonétique et Phonologie, CNRS/Sorbonne Nouvelle, Paris) u predavanju pod nazivom "The African *lax* question prosody" govorila je o karakteristikama "opuštene" prozodije, kao što su niski tonski cilj (L), silazna intonacija, završno duljenje, šumni kraj i otvorenost vokala, u brojnim i raznorodnim afričkim jezicima. Na temelju analize podataka dobivenih iz 54 jezika Rialland zaključuje da je "opuštena" prozodija pojava koja, uz ostale jezične i fonetske sličnosti, povezuje tri jezične skupine sudanskog pojasa (od Atlanskog oceana na zapadu do Etiopije i Eritreje na istoku): nigersko-kongoansku (jezici porodica gur, kva, mandski itd.), nilsko-saharsku (centralni sudanski jezici) i afroazijsku skupinu (porodica čadskih jezika).

Yi Xu (University College London & Haskins Labs) održao je predavanje pod nazivom "Timing and coordination in tone and intonation". Xu proučava dvije vrste vremenske usklađenosti tona i intonacije: obvezatnu i slobodnu usklađenost. Obvezatna vremenska usklađenost pod utjecajem je artikulacijskih mehanizama (brzina pojedinih artikulatora i koordinacija pokreta), a slobodna vremenska usklađenost je informacijska jer potencijalno služi izražavanju značenja. Usklađenost se istražuje u raznim aspektima akustičkog signala u kojem nastaju prekretnice (nagla promjena spektra, mjesto zaokreta tonske konture i sl.). Komunikacijska značenja dekodirana iz usklađenosti su leksičke i sintaktičke distinkcije, izražavanje fokusa, razgraničenja segmenata iskaza itd.

Pilar Prieto (Universitat Autònoma de Barcelona) održala je predavanje naslovljeno "The relevance of prosodic structure in tonal articulation: Edge effects at the syllabic and prosodic word level in Catalan and Spanish". Prieto je iznijela rezultate istraživanja utjecaja kraja leksičke riječi na tonska obilježja sloga i prozodijske riječi u kratkim intonacijskim cjelinama u španjolskom i

katalonskom. Istražujući temporalnu organizaciju tonskih gesta u uzlaznim i silaznim visinskim naglascima, Prieto otkriva vrste koordinacije s prozodijskom strukturom. Hipoteza o segmentalnim uporištima (*segmental anchoring*) kaže da početak i kraj tonske geste ima uporište u graničnim mjestima segmentalne strukture. Niski tonski cilj (L), karakterističan za uzlazne akcente, ima uporište u pristupu (*onset*) naglašenog sloga, a visoki tonski cilj (H) je varijabilan i podliježe utjecajima strukture sloga. Prieto opovrgava drugi dio ove hipoteze jer rezultati eksperimenata u španjolskom i katalonskom dokazuju usklađenost visokog tonskog vrha (H) s domenom sloga i prozodije riječi, kako u mjerenju proizvodnje tako i u identifikacijskim testovima percepcije.

Carlos Gussenhoven (University of Nijmegen) u predavanju nazvanom "Limburgian tone grammars: Typology and some reconstruction" govorio je o tonskoj reprezentaciji i razvoju limburških dijalekata nakon nastanka binarnog tonskog kontrasta (akcent 1 i akcent 2). Gussenhoven zaključuje da su južni dijalekti s područja današnjega Kolna (Njemačka) i centralni limburški dijalekti kod Maastrichta (Nizozemska) konzervativni jer kontrast izražavaju i tonom i trajanjem, a sjeveroistočni i jugozapadni limburški dijalekti inovativni, tj. pojednostavljeni jer kontrast izražavaju samo tonom. Gussenhoven smatra da su fonetske reprezentacije segmenata posljedica gramatičke generalizacije, a neke od inovativnih fonetskih reprezentacija limburških dijalekata preuzete su iz govora susjednog jezika.

Iz Hrvatske je na konferenciji izložen jedan rad u koautorstvu Elenmari Pletikos, Jelene Vlašić i Jordana Bićanića pod nazivom "The realization of lexical accents within different focuses at the sentence-final position in Croatian".

Organizatori su uspjeli stvoriti vrlo ugodno ozračje za rasprave i druženja. Konferencijska večera organizirana je u etiopskom restoranu na Prenzlauerbergu, a znanstvenici su se na inicijativu organizatora družili i ostale večeri uz tajski i slične egzotične jelovnike.

Dio radova prezentiranih na konferenciji bit će objavljen u posebnom tematskom broju časopisa *Lingua*. Ostale se informacije mogu pronaći na web stranici konferencije: http://www.zas.gwz-berlin.de/index.html?events_tie2. Iduća je konferencija najavljena za rujan 2008. godine u Portugalu.